

Factsheet UNESCO Werelderfgoed

UNESCO

UNESCO, de organisatie van de Verenigde Naties voor onderwijs, cultuur, wetenschap en communicatie, zet zich in voor vrede. Dat doet zij door mensen samen te brengen, wederzijds begrip te bevorderen en te inspireren met wat ons wereldwijd verbindt: onderwijs, cultuur, wetenschap en media. Zo koesteren we wat waardevol is, bevorderen we de naleving van mensenrechten en gelijke kansen en verrijken we de wereld voor komende generaties

Daarom:

- zetten we ons in voor goed onderwijs voor iedereen;
- stimuleren we cultuur en creativiteit en bevorderen we respect voor andere culturen;
- ontwikkelen we kennis en maken we wetenschappelijke inzichten toegankelijk;
- staan we voor de belangrijke rol van vrije en verantwoordelijke media.

De UNESCO-erkenningen geven samen uiting aan het UNESCO-gedachtegoed. Nederland telt in totaal elf erkenningstypen. UNESCO Werelderfgoed is daarvan het meest bekend. Zo verbinden we verleden, heden en toekomst voor iedereen.

Werelderfgoed

UNESCO Werelderfgoedsites zijn de meest bijzondere en betekenisvolle gebouwen, gebieden en natuur van de wereld. Ze zorgen in al hun diversiteit voor indrukwekkende verhalen die jong en oud raken. Daarom wil UNESCO deze cultuur en natuur behouden en doorgeven aan volgende generaties. Zo blijft het werelderfgoed springlevend en leren mensen wereldwijd elkaars cultuur en natuur waarderen. Dat prikkelt de nieuwsgierigheid en draagt bij aan respect voor elkaar. In het Koninkrijk der Nederlanden zijn dertien UNESCO Werelderfgoedsites die verbonden zijn met meer dan 1.200 UNESCO Werelderfgoedsites over de wereld, zoals de piramides in Egypte of de Chinese Muur.

Werelderfgoedverdrag

Werelderfgoed geniet internationale bescherming onder het UNESCO-Werelderfgoedverdrag. Nederland heeft dit verdrag in 1992 ondertekend en verplicht zich daarmee het werelderfgoed binnen het Koninkrijk te beschermen, behouden en toegankelijk te maken.

Werelderfgoed in 2025

- **1.248 ingeschreven sites, waarvan:**
 - 235 een natuurlijk karakter hebben
 - 972 cultureel van aard zijn, en
 - 41 sites een mengvorm zijn van beide.
- In 170 landen is werelderfgoed te vinden
- 53 sites staan op de lijst van 'Werelderfgoed in Gevaar'
- Sinds de start zijn drie sites van de Lijst verwijderd.
- [Bekijk alle werelderfgoedsites op een kaart of in een lijst.](#)

Van erfgoed naar Werelderfgoed

Van erfgoed naar werelderfgoed is een lange procedure. Deze kan tot wel vijftien jaar duren. De volgende stappen worden daarbij genomen:

1. Een land ondertekent het UNESCO Werelderfgoed-verdrag. Vanaf dat moment mag het een erfgoed (Natuurgebied, gebouwen, monumenten of een mengvorm) nomineren voor de werelderfgoed-status.
2. Voordat het land kan nomineren, onderzoekt het welke erfgoedsites binnen de eigen grenzen in aanmerking kunnen komen voor de werelderfgoed-status. Het land stelt hiervan een lijst op, de zogenoemde Voorlopige Lijst. Voor Nederland is deze te vinden op unesco.org
3. Het land identificeert welke site op de Voorlopige Lijst het meest kansrijk is en stelt een nominatie-dossier op. Daarin staat uitgelegd wat dit erfgoed van uitzonderlijke waarde maakt in de wereld. Ook is een managementbeheerplan verplicht.
4. Na indiening van het dossier bij UNESCO in Parijs volgt een evaluatie door onafhankelijke experts. Ze bezoeken het erfgoed om te toetsen of het aan de eisen voldoet en of de praktijk overeenstemt met wat in het dossier staat beschreven. De experts brengen advies uit aan het Werelderfgoedcomité van UNESCO.

5. Dat advies kan vier uitkomsten bevatten:

1. inschrijven als werelderfgoed.
2. terugverwijzen naar de lidstaat om het dossier te verbeteren. Het dossier kan snel opnieuw worden ingediend.
3. terugverwijzen naar de lidstaat. Het dossier is nog lang niet op orde. De nominatie kan pas na meerdere jaren opnieuw worden ingediend.
4. afwijzing, het erfgoed kan geen werelderfgoed-status krijgen.

6. Het Werelderfgoedcomité van UNESCO weegt de adviezen van de nominaties en neemt het besluit om ze in te schrijven op de Werelderfgoedlijst, terug te verwijzen of af te wijzen. Het Comité kan een besluit nemen dat afwijkt van de adviezen.

Uitzonderlijke Universele Waarde

Om de status van werelderfgoed te krijgen moet het erfgoed 'Uitzonderlijke Waarde' hebben voor de Wereld', in het Engels Outstanding Universal Value (OUV) genoemd. Om te bepalen of het erfgoed OUV heeft, hanteert UNESCO tien criteria. Het genomineerde erfgoed moet minimaal aan één criterium voldoen om de werelderfgoedstatus te kunnen krijgen. Een volledig overzicht van deze criteria is te vinden op pagina vier van deze factsheet. Naast de OUV zijn de bescherming, het management, de authenticiteit en de integriteit van het erfgoed belangrijke overwegingen.

Cultureel, natuurlijk of combinatie

Werelderfgoed kan natuurlijk van aard zijn, cultureel van aard, of een combinatie van beide. In het Koninkrijk der Nederlanden is de Waddenzee een natuurlijk werelderfgoed. Het overige werelderfgoed heeft een cultureel karakter.

Werelderfgoed in gevaar

Wanneer een werelderfgoed ernstig bedreigd wordt, waarbij het (deels) onherstelbaar beschadigd kan raken of zelfs geheel verdwijnt, komt het op de 'Lijst van Werelderfgoed in Gevaar'. Het Werelderfgoedcomité bespreekt jaarlijks hoe het met deze categorie werelderfgoedsites gaat. Daarbij roept UNESCO de lidstaat waar zich een site in gevaar bevindt, ter verantwoording. De Gevarenlijst functioneert internationaal als een vorm van schandpaal. Het motiveert landen om verbeteringen door te voeren.

Als een land de bescherming op orde brengt, kan UNESCO de gevarenstatus intrekken. Doet een land structureel te weinig of niets, en blijft de bedreiging van het erfgoed bestaan, dan kan UNESCO beslissen het erfgoed van de Werelderfgoedlijst af te halen. Dat is sinds 1978 drie keer gebeurd.

Werelderfgoedspelers

Werelderfgoedsites in het Koninkrijk der Nederlanden:

- Schokland en omgeving
- Molencomplex Kinderdijk-Elshout
- Willemstad, Curaçao
- Ir. D.F. Woudagemaal
- Droogmakerij de Beemster
- Rietveld Schröderhuis
- De Waddenzee
- Grachtengordel van Amsterdam
- Van Nellefabriek
- Koloniën van Weldadigheid
- Hollandse Waterlinies
- Neder-Germaanse Limes
- Eise Eisinga Planetarium

Werelderfgoedcomité

Het Werelderfgoedcomité van UNESCO komt jaarlijks bijeen. 21 landen hebben per toerbeurt zitting. Het Comité beoordeelt de stand van zaken rond bestaande werelderfgoedsites, behandelt alle sites die op de Gevaarlijst staan en besluit over nieuwe inschrijvingen op de Werelderfgoedlijst.

Erfgoedexperts (ICOMOS, IUCN en ICCROM)

Erfgoedexperts geven advies aan het UNESCO Werelderfgoedcomité over bestaand en toekomstig werelderfgoed door middel van evaluaties, rapportages en onderzoek. Daarnaast geven ze trainingen en advies over erfgoed.

Rijksoverheid

De Rijksoverheid is verantwoordelijk voor het wereld- erfgoed in het Koninkrijk. Voor het culturele werelderfgoed is dat de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en voor het natuurlijke werelderfgoed (Waddenzee) de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed voert het Werelderfgoedbeleid uit.

Nederlandse UNESCO Commissie

De Nederlandse UNESCO Commissie geeft in ons land bekendheid aan UNESCO's mandaat en missie. De Commissie stimuleert de inbreng van Nederlandse kennis en experts in de internationale UNESCO-organisatie en adviseert de Nederlandse overheid over UNESCO-onderwerpen, waaronder werelderfgoed.

UNESCO Commissie van Curaçao

De Curaçaose UNESCO Commissie bevordert het mandaat van UNESCO in het land en geeft bekendheid aan de programma's van UNESCO.

Stichting Werelderfgoed Nederland

De Stichting Werelderfgoed Nederland is een samenwerkingsverband van het werelderfgoed binnen het Koninkrijk. De stichting ondersteunt de sites en brengt deze onder de aandacht van het grote publiek. Dat doet ze door belangenbehartiging, promotie, educatie, samenwerking en kennisdeling.

Criteria om de Uitzonderlijke Universele Waarde te bepalen

Voor een cultureel werelderfgoed

1. Het erfgoed vertegenwoordigt een meesterwerk van het menselijk creatief vernuft;
2. Het erfgoed vertoont een belangrijke uitwisseling van menselijke waarden – gedurende een bepaalde periode of binnen een cultureel gebied in de wereld – voor ontwikkelingen in architectuur of technologie, monumentale kunsten, stadsontwerp of landschapsinrichting;
3. Het erfgoed getuigt van een unieke, of ten minste een exceptionele, culturele traditie of beschaving die nog voortleeft of is verdwenen;
4. Het erfgoed is een uitzonderlijk voorbeeld van een type gebouw, een architectonisch of technologisch geheel, of een landschap, dat (een) belangrijke fase(s) van de menselijke geschiedenis weergeeft;
5. Het erfgoed is een uitzonderlijk voorbeeld van een traditionele menselijke nederzetting, traditioneel landgebruik of zeegebruik, typerend voor een cultuur (of culturen) of een menselijke interactie met de omgeving, in het bijzonder wanneer het kwetsbaar is geworden als gevolg van onomkeerbare veranderingen;
6. Het erfgoed wordt direct of tastbaar geassocieerd met gebeurtenissen of levenswijzen, met ideeën, met overtuigingen, met artistieke en literaire werken van uitzonderlijke universele betekenis. (Het Werelderfgoedcomité is van mening dat dit criterium bij voorkeur dient te worden gebruikt in combinatie met andere criteria).

Voor een natuurlijk werelderfgoed

7. Het erfgoed bevat ongeëvenaarde natuurfenomenen of -gebieden van uitzonderlijke natuurlijke schoonheid en esthetisch belang;
8. Het erfgoed bevat uitzonderlijke voorbeelden die belangrijke fases in de geschiedenis van de aarde weergeven, inclusief de getuigenis van het leven – zoals het fossielenarchief –, belangrijke voortgaande geologische processen in de ontwikkeling van landvormen, of belangrijke geomorfologische of fysisch- geografische elementen;
9. Het erfgoed bevat uitzonderlijke voorbeelden van belangrijke voortgaande ecologische en biologische processen in de evolutie en ontwikkeling van ecosystemen en habitats van planten en dieren, op het land, in zoet water, aan de kust en in de zee;
10. Het erfgoed bevat de belangrijkste en meest waardevolle natuurlijke leefgebieden voor het ter plekke behouden van biodiversiteit, waaronder gebieden met bedreigde soorten die van uitzonderlijke universele waarde zijn vanuit het gezichtspunt van wetenschap of natuurbehoud.